

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Summa de vitiis

Wilhelm <Lyon, Prior>

[Basel], nicht nach 1475

De hiis que valent ad detestationem invidie

[urn:nbn:de:bsz:31-308070](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-308070)

membrum compaciuntur cetera membra. Tercium reme-
dium est meditatio eorum que valent ad contemptum proprie
excellencie Inuidia enim nascitur ex amore proprie excellen-
cie Unde illa que dicta sunt in tractatu de superbia contra
amorem proprie excellencie valent contra inuidiam. Quar-
tum remedium est consideratio amaritudinis que inuidia
concomitatur. et dampni multiplicitas que ex ea prouenit.
ipsa amaritudo est sicut acetum quo ignis grecus extinguitur
Solet ignis grecus cum arena et aceto extingui
Sic inuidia ex consideratione infructuositatis quam habet.
et aceto amaritudinis que est cum ea extinguitur. damp-
num etiam quod ex ea prouenit valet ad extinctionem eius
et est unum dampnum amissio proximi sicut dictum est pri-
us. Aliud est quod postquam inuidus dissolutus est a ceteris
membris ecclesie non viuificatur a spiritu sancto. sicut nec ani-
ma viuificat membrum quod a corpore separatum est et hu-
mor non ascendit ad ramiu[m] precisu[m] ab arbore. Preterea
inuidus non vult communicare bona sua proximo. sic non
est dignus quod deus communicet sibi bona sua

Explicit tractatus de inuidia. Incipit tractatus de ira.

Disturbiam et inuidiam dicendum est de
ira. quia tam superbia quam inuidia frequenter oc-
casio est ire. De ira vero tractabimus hoc modo
Primo ponemus ea que valent ad deum. ire.
Secundo ponemus diuersas diuisiones ire
Tertio agemus de peccatis que ex ira secuntur. Ultimo de
remedijs contra iram. ira vero habet intelligi appetitum vindictae
De verbis dissuadentibus iram prima pars Capitulum primum
Habere detestationem vero ire valere possunt verba sa-
cre scripture. que nobis dissuadent illam Gen. xlv.
Ne irascamini in via Verbum est ioseph ad fratres
suos ituros ad patres. sic et nos fratres sumus in via ad

564
202

patrem nostrum celestem tendentes et iudicem qui iusticiam nobis plenarie exhibebit **S**ingulis diebus facimus unam dietam magnam ad iudicem magnum. et ideo debemus esse in pace. math. v. **E**sto consociens aduersario tuo dum es in via. ne forte tradat te aduersarius iudici et iudex tradat te ministro et in carcere mittaris. Amen dico tibi non exies inde donec reddas nouissimum quadratem **I**n leui. xix **R**e queras ultionem nec memor eris iniurie ciuium tuorum **E**t. **J**ob xxxvj. **N**on te superet ira ut aliquem opprimas. **Q**uo verbo insinuat qd ira hostis sit nos impugnans magis debemus supari ab ira qd a quocumq; homine **Q**uicquid enim potest inferre iniuriator minus est qm mors anime cuius causa est ira **I**tem ecclesiastes vij. **N**e sis velox ad iram **E**t iaco. j. **S**it omnis homo velox ad audiendum. tardus autem ad loquendum. et tardus ad iram **V**elox ad iram dicitur quis dupli. vno modo qd velox est ad salendum in ignem ire. **D**efacili enim irascitur. **A**lio modo dicitur aliquis velox ad iram sicut equus velox dicitur ad calcantia et bos ad stimulum **M**ultum velox est ad iram qui ira stimulatus transilit chaos magnus qd est inter iram et pacem. et inter odium et amorem cum ista maxime a se distent contraria enim sunt **M**ultum velox est ad iram qui quasi in puncto transilit a porta paradisi scilicet a gracia ad portas inferni scilicet ad peccatum mortale. **P**eccatum mortale dicitur porta inferni **M**ath. xvj. **P**ortes inferni non preualebunt aduersus eam **Q**uia nichil est inter peccatum mortale et infernum nisi corpus. quia si anima discedit a corpore cito est in inferno. **J**ob. xxi. **D**ucunt in bonis dies suos. et in puncto ad infernum descendunt. **B**ene velox est ad iram qui ira stimulat. prius salit qd attendat quo saliat. **Q**ui in odium cadit in foueam vadit profundam. **I**tem **E**ccelesiastes xi. **A**ufer iram a corde tuo. **A**uferenda est ira a corde quia est quasi tempestas mentem quasi grando destruens **S**icut docet **g**g **V**n sicuti tempestas timet vinee. sic ira timenda est cordi

Auferenda est etiam ira a corde. quia est ignis infernalis. bona anime exurens p̄. vi. Nūquit potest homo abscondere ignem in sinu suo ut vestimentum eius non ardeat. Gra etiam est de illis serpētibus igneis nequissimis de quibus legitur numeri. xxi. quia vexauerunt filios israel in deserto. et homines multos in deserto claustrum. Est etiam hostis auferens homini seipsum sicut superbia aufert homini dominum. et in iudicia proximum. sic dicit magister Hugo de sancto victore. Auferenda est ira de corde quia ad modum trabis oculum cordis impedit. Unde. Impedit ira animus. ne possit cernere verum. unde cum festucam de oculo corporis festinamus auferre. mirum quomodo trabem ire non festinemus auferre de oculo cordis. Mirum etiam est quomodo homo qui trabem ire habet in oculo vult alios iudicare et corrigere. unde matth. vii. Procrita eice trabem primus de oculo tuo. et tunc videbis eicere festucam de oculo fratris tui. Item eccl. x. Omnis iniurie proximi ne memineris. Et ad ro. xii. Nolite esse prudentes apud vosmetipsos nulli malum pro malo reddentes. vult dominus amicos suos perfecte bonitatis esse et perfecte nobilitatis. ut neque malum neque rusticitas aliquo modo ex eis exeat. Curiales et nobiles huius mundi parum nobiles sunt qui nulli malum faciunt vel rusticitatem nisi ipse prius eis simile fecerit. Non constat non perfecte nobilitatis esse. Cum enim non possit exire de sacco. nisi quod in illo est et rusticitas ex eis est. rusticitas prius in eis erat. Spīnam enim et non liliū se esse ostendit. anima illa que conuicijs a proximo pūcta proximum pungit. Non estis est amicitia christi. Nū can. j. Sicut liliū inter spinas. Item ad ro. xii. Non vos defendentes carissimi sed date locum ire. Cuius ira ignis sit ab iracundis debemus nos elongare si non volumus ex eis exuri. Item in eod. c. Noli vinci a malo. a malo vincitur quis cum malus efficit et malicie fit subiectus. Quod ira deo displiceat. dyabolo placeat et homini noceat. Secundum capitulum

Secundo valet ad ire detesta. **S**/quia multum displicet deo. placet dyabolo. nocet suo subiecto et proximo. **A**d primus fac illud eccl. xxvii. Ira et furor uterque execrabilia sunt. et supplet in meli. in aspectu dei. **Q**uia de causis displicet ira multum deo. **P**rimo. quia hospitiū eius turbat ad eph. iiii. Nolite contristari spm̄ sanctus. gre. **D**ū ira animū pulsat spm̄ sancto suarū habitatiōez perturbat. **I**mmo quāq; p̄rem et filiū et spm̄ sanctum de hospitiō suo. expellit. et dyabolus intro ducit. sicut in pace factus est locus dei. sic in ira factus est locus dyaboli. **S**ecundo ymaginem dei in templo eius dissipat et ymaginē dyaboli ibi ponit. **V**n̄ super illud Job xv. Virum stultus interficit iracundia. dicit ḡg. Mansuetudo ymaginem dei in nobis seruat qui semper tranquillus est sed ira dissipat. que multis virtutibus priuat que dum quietem mentis tollit. spm̄ sanctus ibi non requiescit. **N**ō autē multum displicet deo cū ymagō eius in homine dissipatur oñdi potest per hoc q̄ dicit aug. super illud. In ciuitate tua ymagines ipsorum ad nichilum rediges deus in celesti ciuitate. quia ipsi in sua terrestri ciuitate ymagines eius ad nichilum redegerunt/et eiam per hoc q̄ t̄m peccatus reputaretur si aliq̄s ymaginē crucifixi in ecclesia dissiparet et ydolum vniū demonis pro eo poneret. **T**ercio displicet ira deo quia templa dei incendit. In ps̄. Incenderūt igni sanctuariū. Et i. ad Cor. iij. Nescitis quia templum dei vos estis et sp̄s dei habitat in vobis. **S**i quis autē templus dei violauerit disperdet illum deus. **Q**uarto quia nullum vicium sic contempnit deum quā ira. hoc vicium se erigit aperte contra deum. vnde ad hominem iratum videtur pertinere illud Job xv. Tetēdit aduersus deum manū suam et contra omnipotentē robora tus est. **C**ucurrit aduersus eum erecto collo. **H**omo iratus deum contumelia afficit. et nititur expuere in faciem eius. **J**ob xxx. Faciem meam conspuere non vereor. **Q**uinto displicet deo ira quia deo aufert dñuz suum in homine et

564

dyabolum ibi facit dominari homo iracundus quodammodo
deus se facit duz vindictaz vsurpat sibi qm deus sibi reci-
nuit **M**ichi vindictaz ayt dominus ad ro. xij. et deus. xxxij
Mea est vltō **V**nde in vitis parruz. **C**uz qui daz frater ve-
nissz ad abbatem phylosuz. et diceret ei qd vellet se vindi-
care de queda fratre qui dixerat ei otumelia. incepit ora-
re phylosius in huc mod de? iam non es nobis necessari?
vt pro nobis sollicitus sis/ quia nosiphi sicut frater iste di-
cit et possumus et volumus nos vindicare/ qd cu audisset
frater penituit **Q**uatuor vero de causis placet ira dya-
bolo. **P**rimo. qz valde potens est ad impugnationem ho-
minuz et destructionez boni/ qz ira est ignis spūalis. **V**nde
sicut ignis naturalis potencioz est ad destructōz qd alia ele-
menta. sic ira que est ignis spūalis rē **E**t ideo maliciosi ho-
mines qui mltuz volunt destruere terram inimicoz suoz
igne pugnant. **S**ilr et demones in inferno. **S**ic ignis ire
potens est ad destructōnez bonorum **D**ominus ecia ignem
amoris accendere voluit in mundo isto ad destructionez re-
gni dyaboli. **D**e igne ire spūali pōt in telligi illud Joel. i
Ignis omedit speciosa deserti **P**ulchriorem enim partes
mundi exurit ignis iste infernalis sez nobiles et diuites.
Vn eccl. xxviii. **S**edm ligna siluaz sicut ignis ardebit r
secūdm virtutem hōmis. sic iracūdia illius erit. et sedm
substanciaz suaz exaltabit iram suam **I**ra in exercitu dyabo-
li incendiaria est/ ipsa enim causa est alioz incendiarioz
Secundo placet ira dyabolo. quia cecitatem facit in homi-
ne que mltuz dyabolo placet **S**icut emz celesti regi mini-
ster intelligens acceptus est. puer. xiiij. **S**ic dyabolo ac-
ceptus est minister cecus **I**pse emz silis est coruo qui ve-
niens ad cadauer primo currit ad oculuz. sic dyabolus pri-
mo vult hominem excecāre sciens qd postea poterit euz pre-
cipitare in foueam peccati ad voluntatem suaz **E**xemplū
in vitis p̄m. dixit quidam senex **N**ō operiūtur oculi ani-
malis tunc creuit ad molendūz. alioquin non ambulat

in circuitu mole. sic dyabolus quoniam operit oculos mentis in
 omne peccatum humiliat hominem. Tertio placet ira dyabolo
 quia per iram multum datur dyabolus homini homo enim iras-
 tus non timet facere quodcumque dyabolus precipit sibi quantumcumque
 magnum peccatum sit. Non enim parcat uxori. non parcat fi-
 lio quin quicquid proiciat eum in ignem. Ipsi deo et matri eius
 non parcat quin contumelias eos afficiat. unde ad ipsum speci-
 ali referri potest illud. prou. xvij. Expediit magis velle re-
 currere raptis fetibus quam fatuo confidenti in stulticia sua.
 Quarto placet ira dyabolo. quia hoc peccatum non lucratur dy-
 bolus vnum hominem tantum. sed totam domum vel villam
 vel patriam. Homo iracundus est velut serpens ignem ore
 vomens exurens eos igne ire qui sunt iuxta se. Unde in psal-
 mo. Vir iracundus prouocat rixas. qui autem paciens est mi-
 tigat suscitatas. Unde iracundus rixas prouocat. more enim
 canis alios mordet. et latratu suo alios ad iram prouocat.
 Proximo etiam multum nocet ira. quia fere omnia mala que
 inferunt sibi inuicem procedunt ex ira. Ideo multum debe-
 ret homo sibi cauere ab ira. quia nisi hoc fecerit intollerabi-
 lis est hominibus. psal. xxvij. Graue est saxum et honero-
 sa est harena. sed ira stulti utroque grauior est. Et in eodem
 psalmo. Impetum concitati spiritus sustinere quis poterit. Et ecci-
 psal. xxij. Super plumbum quid grauius et quod illi aliud nomen
 est fatuus. Arenam et salem et massam ferri facilius est fer-
 re quam virum imprudentem et fatuum et impium psal. xvij. et
 Spiritum ad irascendum facile quis poterit sustinere. Ho-
 mo iracundus precipue est honorosus amicis suis et fami-
 liaribus. Unde psal. xxij. Noli esse amicus homini iracundo.
 Triplici ratione non debet homo querere amicitiam hominis
 iracundi. Primo quia parum durat talis amicitia. Ignis
 enim ire oburit in eo vinculum amoris. Secundo quia homines
 iracundi sunt velut lignum ignitum quod consuevit exurere
 ea que tangit. Tertio. quia sunt velut lignum spinosum quod
 pungit amplectentes se. Ideo familiari amore amplectenti

non sunt licet homo amet omnes arbores quas habet spi-
 ritus tñ libenter declinat. sic licet omnes homines amandi sunt
 tñ familiaritas iracundorum declinanda est. **G**ra etiam proprio
 subiecto valde nocet. Et hoc multis modis. **P**rimo nocet cor-
 pori. **U**nde eccl̃i xxx. **Z**elus et iracundia minuent dies. **S**e-
 cundo nocet etiam possessionibus. **U**nde eccl̃i xx. **O**biurgatio
 et iracundia annihilabunt substantiam. **H**omo iracun-
 dus pro vna alapa amittit quinq; e. libras. **T**ertio nocet ira
 anime et hoc multipliciter. **P**rimo excecando eam. **U**nde iob xvij
Caligauit ad indignationem oculus meus. **E**t in ps. **S**u-
 percecidit ignis et non viderunt solem. **I**gnis ire non sinit
 videre solem iusticie. ps. **T**urbatus est a furore oculus me-
 us. **E**t ps. **D**uo sunt maxime contraria consilio scilicet festinacia
 et ira. ps. **T**urbatus sum. **S**ecundo nocet ira anime et omnia
 bona auferendo. **A**uferit enim misericordiam. **U**nde puer. xvij
Gra non habet misericordiam neq; irrumperis furor. **C**uius
 causa est. quia ira inquitur victoriam. **F**inis enim ire est vi-
 ctoria. **A**uferit etiam homini iram veram iusticiam. **U**nde Jaco. i
Gra enim viri iusticiam dei non operatur. vbi dicit **G**losa.
Qui iratus iudicat eum si iusticiam iudicat tamen diuini ex-
 animis iusticiam in q̃ perturbato non cadit non potest imi-
 tari. **S**ape. xij. **T**u autem dominator virtutum cum tran-
 quillitate iudicas. **E**t super illud. **J**ob xxxvi. **N**on te supe-
 ret ira dicit **g**losa. **S**i ira correctorem superet aut opprimit
 quoniam corrigat. **E**t sub specie zeli iusticie furor est. **Z**elus iu-
 sticie quasi ignis ardere debet de deo misericordie. **E**t sicut
 ignis absq; oleo lampadem destruit nisi assit oleum. sic ze-
 lus iusticie eorum hominis destruit nisi assit oleum misericor-
 die. **L**egitur de xpo. xx. q̃ ipse destructionem ierusalem q̃
 ex zelo iusticie facturus erat prius fleuerit. **T**ertio ira nocet
 anime omnia mala introducendo. **U**nde super illud prouer.
Vir iracundus preuocat rixam. dicit **g**g. **G**anua omnium
 viciozum iracundia. qua clausa virtutibus intrinsecus da-
 tur quies. aperta ad omne facinus armabitur animus. pu-

xxix. Qui ad indignandus facilis est ad peccata est procli-
 uos. Dampnus qd facit ira homini ostendit salo. puer. x
 ix. Qui impaciens est sustinebit dampnus. Primus damp-
 nus qd sustinet impaciens est dampnu improbate paciencie
 Secundum est dampnum eorum qui lucrati essent si pa-
 cienter sustinuissent velut enim lapidibus preciosis ob-
 ruiunt. cum iniurie nobis inferuntur. Tercium dampnum
 est amissio sui ipsius. Impaciens seipsum perdit. sicut pa-
 ciens seipsum seruat. Unde dominus in euangelio. In paci-
 encia vestra possidebitis animas vestras. **I**racundus di-
 uersis rerum generibus operatur. **C**apitulum Tercium
Tertio valet ad detestacione ire. si iracundus diuer-
 sis generibus rerum operatur. **N**on notandum. qd
 iracundus est velut homo habens domus ligneam
 cui qnqz accidit qd in vespere diues est. in mane vero nichil
 habet. quia sibi totum ignis subito abstulit. Ita homo ira-
 cundus ad sibilum vnus verbi gratiam qm habebat per die-
 dum in iram vel odium cadit. **I**deo dicitur eci. ij. **V**e illis qui
 perdidit sustinenciam. **H**omo eciam iracundus est quasi
 demoniacus vel arrepticus vñ figurari potest per demo-
 niacum illum de quo legitur. math. ix. **M**agister attuli tibi
 filium meum habentem spm mutum qui vbiqz appren-
 derit illud et spumat et stridet dentibus. **M**ath. ec. viij.
Legitur. qd occurrerunt domino duo habentes demonia se-
 ru nimis. ita vt nemo posset transire per viam illam quibus
 satis affilatur homo iracundus. **I**te homo iracundus qnqz
 est sicut olla nimis habens ignem que ebulliendo emittit
 qd in ea erat. **U**nde ps. xv. **C**or fatui ebullit stulticiam. **I**ra-
 cundus est homo insanus licet non sit continua eius insania
Dracius. **I**ra furor breuis est. **I**tem phs. **I**rogata iniu-
 ria eius est insania qui ita insania facit. **N**unquid non insa-
 nus est qui seipsum gladio ire vel odij occidit. **H**omo iracu-
 dus est velut ramus ignem ex se produicens ad impetum
 venti secundum **J**osephus. sic iracundus ad ventum superbie

591

ignes ire ex se pducit Homo eciaz iracundus est velut aper
in gladium ire vel odij seipm impingens Gladius dyaboli
est ira vel odium **De stulticijs iracundi** **Capi**
tulum quartum

Quarto loco pot vale ad det. ire si ondat qnta stul
ticia laborat ho iracundus q non vult odiu dimitte h
vult se vindicare Et possunt assignari mlte stulticie
iplius **Prima** est stulticia eius q ipse vult sanare vulnus
suuz de alieno vulnere et sanitatem querit de aliena infirmi
tate **In** alieno malo querit bonum suu q idem est ac si in ig
ne querat aquaz. et in spmis vuas. et in tribulis fic? **Hac**
stulticiam insinuat nobis. aug? dic. **Lesus** et iniuriam
passus vindicari vult quasi cuius pena possit prodesse alie
na. de aliena pena querit sibi medicamentum. et acquirit
grande tormentuz **Secunda** stulticia est q ipse vult se vin
dicare cum periclo anime sue. et interdum corporis et ma
gno labore et expsis. eten non potest se vindicare plene.
maior em vinda q ipe potest sumere est mors alim hostis
sui sez corporis pu. xx. **Ne** dicas reddam malum pro malo
expecta dominuz et liberabit te **Liberabit** inqm a labore et ex
pensis et periclo anime et corporis. et debito gehenne cui
te obligares vindicando te **Mira** insania q homo velit se oc
cidere. vt asinum hostis sui occidat. **Si** autem expectaret
dominz dominus plenarie vindicaret eum hostez suu infer
nali patiblo affligedo **Non** oportet ergo sumere vinctas
de hoste suo qui sibi iniuriatus est quia nisi ipse penituerit
dominus tantam vinctas sumet de eo q totus mundus
faciabitur inde. **Vnde** in fine ysa. **Vermis** eorum non mo
rietur et ignis non extinguitur. et vsq ad facietatem nisi
omni carni **Nullus** est ita immisericors quin moueri possit
ad spassiones erga illos qui cruciabuntur in inferno si sci
ret qualis est cruciatus eorum **Vnde** legitur luc. vi. de di
uine illo qui sine misericordia fuerat. qui spassus est suis
fratribus ne venirent in illum locum tormentoz **Lu. xvi**

Expertus em erat iam cruciatu infernale Si quis singlis
 horis membratim dilaniaretur ipse non tantam penam su-
 flimeret. qntaz ille qui cruciatur in igne infernali : Item
 si totus mudus excogitaret quō puniret aliquem. et ille
 possit totuz sustinere ipsi non possent eum tm punire quan-
 tuz dominus puniet vno verbo. qñ dicet. **I**te maledicti in
 ignem eternū nisi sciret dominus cruciatuz illuz ita grauez
 esse non sustinuisst cruciatu passionis vt nos liberi essem?
 a cruciatu illo **T**ercia stulticia est q ipse fugit pontez per
 quem ipse necesse habet trāsire alioqn pibit. 7 q hęc stul-
 ticia valde magna sit. sic pōt ostendi. duo habētes capita
 les inimicicias in inuicēz transitori sunt per quēdaz pontē
 qui autem prior venit ad pontem. cogitat q destruat pon-
 tem in odium sui hostis. sed ex alia parte videt q si pōtē de-
 struxerit ipse ex necessitate peribit. hostis vero ipsi? nich-
 ilominus transibit. si post huius deliberatōne pontē destru-
 it nonne insanus reputandus **S**imili stulticia laborat qui
 delinquenti in se non vult dimittere **P**ons enim per quem
 sumus de necessitate transitori ad deum ex quo pēcamus
 misericordia est. misericordia hunc pontem sibi frangit qui
 misericordiaz negat proximo qui in eū deliq̄t. **J**udiciū emz
 sine misericordia illi qui non fecit misericordiā **I**ac. ij. pxi-
 mus tñ nichilominus ad deum perueniet si fecerit q̄ in se
 est. **Q**uarta stulticia est q ipse vult se occidere vt tūcam
 hostis sui possit dilaniare **T**unica hostis ipsius caro est ei?
Unde in ps **C**onscidisti saccum meuz 7 **S**accus vocatur
 ibi caro cristi **S**i autem caro cristi saccus erat humil' mltō
 foreius caro cuiuslibet potest dici vestis **U**nde qui animaz
 suam occidit. vt cōpus hostis sui ledat predicta stulticia
 laborat. **H**anc stulticiā ostendit aug? super illud ps **G**la-
 dius eorum intret in cor eorum dicens de persecutoribus
 qui ita insaniunt quasi quis per corpus suum gladiū mī-
 tat vt tunicā alterius cedat **G**ladius primo intret in cor
 persecutoris qm in corpus eius quē persequitur **A**rinca

Stulticia est. q̄ ipse de se faculas facit unde ignes accendat
 in quo hostis eius comburatur. sed se prius oburit. Hanc
 stulticiam ostendit aug⁹ super istud ps̄ In laqueis cadat
 in ipsū sic dicens. Nemo malus est qui sibi prius non no-
 ceat sic purato maliciaz esse quasi ignem. si incendere vis
 aliquid illud q̄ admones igni prius ardēti nisi ardeat nō
 incendit aliud verbi ḡcia. Cuz faculam apponis igni prius
 ardeat ut aliquid possit incendere. ita malicia q̄ p̄cedit ex te q̄d
 ut q̄d valeat anq̄ te ardet p̄usq̄ te q̄ p̄fundit ramū ledit
 ubi radicem habet non ledit. malicia tua ut alteri non noce-
 at fieri potest q̄ autem tibi non noceat fieri non potest. Itē
 impossibile est q̄ iniquitas prius ledat hominem iustū in
 quem tendit qm̄ cor iniustum unde procedit. Sexta stulti-
 cia est q̄ in ipsum quem amavit sanum deseruit. cum fact⁹
 sit infirmus vsq̄ ad mortem q̄ non solummodo stulticia est.
 sed etiam prociō et crudelitas magna. qz ille qui amatur
 sanus tenerius amandus est euz sit infirmus. Hanc stulti-
 ciam ostendit boecius in libro consolatorū dicens. Apud
 sapientes locus nullus odio proorsus relinquitur. nam bo-
 nus quis nisi stultissimus oderit malos aut odisse ratio ei-
 ret. Nam sicut corporis languor. ita viciōsitas quasi q̄das
 morbus est animarum. Cum ergo egros corpore minime di-
 gnos odio. sed potius miseratione iudicemus multo magis
 tales miserendi sunt non insequendi quoz mentes impro-
 bitas omni languere atrocior vrgz. Septima stulticia est
 q̄ cum aliquis sibi abstulerit aliquid de suo ipse in vindi-
 ctam eius proicit ea que sibi remanserunt. fatuus est cū
 aliquis abstulisset pallium si ipse in vindictam et tunicam
 et supertunicale proiceretur in rodanū vel cui aliquis. xx
 libras abstulisset si ipse xl. proiceret vel a tota sua heredi-
 tate se exhereditaret. Sic fatus est cui aliquis abstulit pal-
 lium sue fame detrahēdo. sic ipse hac de causa proicit illaz
 pulchram et preciosaz vestez innocentie qm̄ in die iudicij
 toti mundo ostensurus est. Hanc stulticiam ostēdit serena

Dicens **R**idiculum est odio nocentis nocentiam perdere.
Et in ps. Custodi innocenciam etc. Facius est qui illata
 sibi iniuria ob hoc a celesti se hereditate exhereditat hostis
 abstulit terras sibi et ipse aufert sibi celum. primo per die
 sua et modo perdit seipsum. **D**etava stulticia est. qd ipse di
 cit dominicam orationem ipse maledicit sibi secundum con
 munez vsu loquendi dicendo scilicet istud verbum. dimit
 te nobis debita nostra etc. **S**it aliquis sic dicens. sic deus
 me adiuret sicut veru dico maledicit sibi secundu vsu lo
 quendi nisi veru dicat. **H**anc stulticiam ostendit anastasius
 dicens **S**i non dimittis iniuriam que tibi facta est no ora
 tionem pro te facis. sed maledictionem pro te inducis cu
 dicis. sicut et nos dimittimus etc. **U**nde de tli potest dici
 istud ecci xxxiiij. **U**nus orans. et vnus maledicens. cuius
 vocem exaudiet dominus. timendu est ne vocem maledi
 centis nisi penituerit forsitan. tñ si in persona ecclesie sic
 diceret non peccaret. vel si simplex esset et verba illa non in
 telligeret. **S**ona stulticia est. qd cum ipse sit honoratus
 multis debitis pro quibus poneretur in carcerem horribilem
 nisi ea h soluerit et aliquis vellet eum delere de tablis cre
 ditoris. et se scribere et pro eo responderet. ipse tamen ren
 nit qui alicui facit iniuriam deo pro debitis eius respon
 det si tamen ille patienter sustinet. **U**nde mach. vi. **S**i di
 miseritis hominibus peccata eoz. / dimitte et vobis pater
 vester celestis peccata vestra **E**t ecci. xxiiij. **D**imitte proxi
 mo tuo nocenti te et tunc deprecanti tibi peccata soluentur
Ibi dicit meli. **I**ndignum est deum ei esse propitium qui
 crudelis est in proximum **A**ug. **U**nus quisqz elem indul
 gentiaz accepturus est a deo qualem ipse dederit proximo
 suo. via valde congrua ad obtinendum a deo remissionem
 peccatorum suorum et remissio iniuriarum suarum. qd significa
 tum est. iiii. Reg. iiii. ca. **I**n muliere illa que debita sua sol
 uit de oleo sibi ab helyseo multiplicato **I**n oleo enim miseri
 cordia intelligitur qua iniurie illate remittuntur homini.

vero qui non vult dimittere alij non dimittitur aliquā
 nec suis precibus. nec alienis. **Unde** super illud eccl̄i xxviii
Deus exorabit p̄ delictis illius dicit meli. frustra quis p̄
 ipso orat qui fratri debitam caritatem negat. **Et** in principi
 pio eiusdem capituli. **Qui** vindicari vult a domino inueni
 et vindictam. et peccata eius seruans seruabit. **Oratōnes**
 illius qui non vult fratri suo dimittere despiciat dominus.
Unde in eodem capitulo. **Homo** homini seruat iram. et a deo
 querit medelam. **In** hominem enim silem sibi non habet mi
 sericordiā et pro peccatis suis deprecabit. **Ipse** dum caro
 fit reseruat iram. et appiciatōnem petit a deo. nec soluz ora
 cio tālum a deo despiciatur ymmo eciam oblatō. **Vñ** math.
 v. **Si** offers munus tuū ad altare va. rē ⁊ tunc re. rē. **Oratō**
 cio autem eius qui sibi illatas iniurias dimittit non solum
 valet sibi sed eciam alijs. **Unde** Jere. xv. **Si** steterit mo
 yses et samuel coraz me non est anima mea ad populū istū
 glosa dicit. **Quid** est q̄ moyses et samuel pre ceteris patri
 bus in postulatōz preferuntur. nisi q̄ isti duo t̄m in omni
 testamento veteris serie eciaz pro inimicis orasse leguntur
 vnus a populo lapidibus impetit ur. et n̄ pro lapidatoris
 bus ille precat ur. alter ex principat u eicit ur. ⁊ ⁊t ablit
 a me hoc peccatum ut cessem erare pro vobis. **Decima** stul
 ticia est. q̄ ipse sibi silez pugnat. euz potius contrarijs sit
 pugnanduz amore contra odium pugnanduz est. sicut aq̄
 pugnatur contra ignez. **Unde** p̄. xxv. **Si** esurierit inimic
 eius tuus ciba illuz. si sitit potum da illi. sic emz carbones
 cingēs super caput eius. **Paciencia** otra impacienciā pu
 gnancum est. bonitate contra maliciā. sapiencia contra
 stulticiāz. **puer. xxvi.** **Ne** respondeas stulto secunduz stul
 ticiāz suā non efficiaris ei silis. **Et** ad Ro. xij. **Noli** vinci a
 malo. sed vince in bono maluz. **Undecima** stulticia est. q̄ ip
 se occiso vno filio matris sue ecclesie vult ei aliuz occidere
 luctum volens ei addere super luctum. **Ad** hoc potest
 referri q̄ legitur ij. Regum. xiiij. **De** muliere instructa

a ioab que dixit dauid regi q̄ cum duos filios haberet et
 alter alterum interfecisset venerat cognato defuncti vo-
 lens interficere illuz qui remanserat sibi ¶ **Duodecima stul-**
 ticia est q̄ ipse deseruire vult in mortuum q̄ non solu stul-
 ticia est ymmo eciam magna crudelitas Vnde lancea q̄ xpm
 mortuuz vulnerauit dita vocatur cum clauu vocantur dul-
 ces **Membri** cristi viuū est homo existens in caritate q̄ si
 membruz cristi mortuuz est homo existens in mortu p̄cō
 Vnde vngenta dulcis amoris paranda essent et non esset
 deseruendus in aliu qui iam mortuus est de vngentis que
 preparauerūt sancte mulieres ad corpus cristi mortuū in
 vngenduz **Legit** mar. ult. ¶ **Decimatercia stulticia** est q̄
 ipse querit de fratre suo super hoc q̄ fecit sibi vel dixit tē-
 pore infamie et vult inde vindicari hanc insaniam insinuat
 nobis seneca dicens **Male** de te locūtur suple ita tu dicis
 michi et subdit moneret si hoc iudicio facerent vere mor-
 bo faciunt et **Lu. xxij.** Pater ignosce illis quia nesci-
 unt qui d faciunt Si quis haberet fratres insanum qui ei
 conuiciū diceret vel alapani daret et ex alia pte seipsuz gla-
 dio interficeret ipse plus doleret de malo q̄ frater insan-
 sibimet faceret qm̄ de hoc q̄ ab eo sustineret **Sic** qui iniu-
 riam patitur magis dolere debet de peccato iniuriantis qm̄
 de iniuria sibi illata Vnde act. ix. **Legitur** de beato stepha-
 no q̄ positis genibz pro lapidatoribz suis exorauit quan-
 do autem orauit pro se non legitur genua flexisse **Non** de-
 bet aliquis ammirari vel indignari si cecus in eum impm̄-
 gat sibi p̄p̄rasci debet qui a sibi ab eo non cauit velut cecus
 est homo iratus ideo debet sibi cauere ille qui iratus nō est
 ne ad eum offerdat ¶ **Decimaquarta stulticia** est q̄ euz
 ille qui habet aliquem odio captus teneatur a dyabolo et
 sciat q̄ dyabolus mortem eius sitit et n̄ ille qui non vult
 dimittere illud q̄ nichil sibi valet ymmo valde sibi noxiuz
 est scilicet odium vt a dyabolo dimitratur odium tenere
 velle ē retinere peccatū **Non** remittit odiū michi remittit

J

577
/

Luce vi. **D**imitte et dimittemini vobis. **V**mmo retinere odium est retinere dyabolum mira insania iracundorum q̄ odium q̄ non habet nisi amaritudinem deo et regno eius preponunt. **Q**ui de odio thesauruz faciunt nec volunt illud cōmutare pro thesauro dei. **D**ecimaquinta stulticia est. q̄ ipsi odiunt et persequuntur illuz qui aurū et argentuz. et lapides preciosos. proiecit eis. **V**nde se redimant. et coronaz eternam fabricant. **D**e redemptōe ista legitur prouerb. xxiiij. **R**edēptōe anime viri proprie diuicie. proprie diuicie hominis sunt tribulatōnes quas sibi procurauit homo. et non deus. **D**e fabricatōe corone dicit ps. **S**upra dorsuz meuz fabricauerunt peccatores. **F**abricauerunt inq̄m coronaz p̄petuaz. **Q**ui facit alicui maluz si patienter sustinet lapiduz vnum preciosuz in eius coroz nam ponit. **D**eō tales diligendi sunt tanq̄ b̄fici. **L**uc. vi. **D**iligite inimicos vestros benefacite hijs qui vos oderunt benedicite maledicentibus vos. **E**t ad Ro. xij. **B**enedicite persecuentibz vos. benedicite et nolite maledicere. **D**uabus de causis benedicendi sunt persecutores. quia nobis benefaciunt. et quia aliam remuneratōnez non expectant. **D**eō dicit apostolus. **V**is bis benedicite. qui se vindicant de persecutōne reddūt malū pro bono. et deo malum accidet eis. **P**rouer. xx. **Q**ui reddit mala pro bono. non recedet maluz de domo eius. **S**i quis dicat q̄ illud bonuz nō facit ex bona intentōne. et deo non est diligendus. **R**espondeo q̄ sp̄ma que claudit vineaz alicuius pungens intrantes in eaz amat ab eo cuius est vinea licet illud bonum quod ei facit ex intentōne non faciat. **D**ecimasexta stulticia est. q̄ euz iracundi amoz suuz venales habeant nolunt tñ vendere ei qui carius eū emeret sc̄z deo. q̄ ipsi amoz suū venale hēant. p̄z ex eo. q̄ nolūt amare nisi filios b̄ficos et se amantes nolūt habere amozem vel aliquod b̄fici euz p̄ciū amozis sui. **S**z si ipsi p̄ deo inimicos vellent diligere. deus valde care emeret amozem eorum. daret enim

pro illo amore suū et regnū celoz qñ dñs in die iudicij
 ponet rationez de amore de quo est maximum preceptuz et
 dixit aliquis se amasse aliquoz quia ab eo amabatur. et quia
 beneficus suus erat **R**espondebit dominus de hoc amore ni
 chil tibi debeo de illo iam solutum est tibi **C**um autem dixe
 rint aliqui se amasse ppter eum illos qui conuicijs et iniu
 rijs defendebant se. ne amarentur. tunc dicet dominus istū
 amorem vobis debeo **V**enite benedicti pccati. reg. 7. **A**d
 hoc pertinet illud. math. v. **S**i diligitis eos qui vobis dili
 gunt qm mercedē ha. **N**ōne et publicani hoc faciunt **E**t lu
 ce vj. **S**i diligitis eos qui vobis diligūt que vobis est gra
 tia **E**t post verūm diligite inimicos vestros et sequit̄ **E**t
 erit merces vestra multa **E**t cum homines ita faciant lucrū
 miruz est. quomodo cum deo lucrari volunt. et quomodo
 amorez suoz nolunt deo dare pro regno eius quem darent
 alicui homini pro modico beneficio **D**ecimaseptima stul
 ticia est. q̄ ipsi reputant honorez q̄ in veritate est vilitas
 se vindicare se. **D**icere aliquis **N**on possum sustinere tan
 tuz dedecus q̄ de malo michi illato me non vindicēz. repu
 tans. vilitatez esse non vindicare se cum tam vindicare se
 potius sit vilitas in multis casibz **U**nus casus est quando
 stultus et insanus est qui sibi conuiciatur **A**lius casus est
 quando est vilis persona. vt leprosus. vel loripes. tunc em̄
 homo magni cordis dedignatur vindicare se de ill' nolens
 manus suas ibi maculare. **S**eneca. **N**onnulli libenter
 pareas a quibus te vindicare fastidias ab hijs non aliter
 q̄ ab aialibz paruis et inquinantibz reducenda est manus
Cum igitur non possis vindicare te absqz spiritali inqui
 natione manuum. et cum ille qui infert tibi iniurias in hoc
 insanus et stultus sit. non est vilitas. sed potius honor.
 si te nō vindicēs **S**en. **M**ag animi ē iniurias insūma paci
 etia pati **I**dē **S**i magnim' fueris nūq̄ dices tibi otueliaz
 fieri de inimico dices nō nocuit michi. s̄ animum nocendi
 habuit. et cum illum in potestate tua videris vindictam

putabis vindicare potuisse. cito enim honestum et mag-
 nū et maius genus vindicandi esse ignoscere. **Proū. xx.**
Honor est homini qui seperat se a vicijis. Omnes autē stul-
 ti miscentur contumelijis. Sicut honor est se separe a con-
 tentōnibz. sic vilitas est in stētōe os suuz. diūtō alicuius
 maclare. **D**ecimaoctaua stulticia est q̄ ipsi odiunt illos
 qui sibi profunt cōtra dei phibitōnē sez iniuriantes. p̄tā
 vero odij ⁊ alia peccata que eis summe nocent que domi-
 precipit odio h̄ri nolūt odire. **In ps.** Qui diligitis deum
 odite malū. De nocumento p̄tōz dictū est in p̄ncipio tra-
 ctatus. hoc tñ addit q̄ peccatū est occasio omniū miseria-
 rum que nobis accidūt. **F**ames em̄ et siccis. frigus. calor
 labor. infirmitas. mors. sequele sūt peccati. si em̄ homo nō
 peccat nō sensiss̄ eius penas. si quis interfeciss̄ alicui fra-
 tres suū ipse odiret eum precipue. si sine peccato hoc poss̄
 facere. **Q**uare ergo non odim⁹ p̄tā. qd̄ interfecit illos.
 de parentela n̄a qui mortui sūt. et illos qui remanserunt
 occidet. et nos ipsos. **I**n omni bz miserijs quas in mūdo isto
 videm⁹ poss̄lemus odiū peccati colligere. qñ aliquem mori
 videm⁹ debem⁹ cogitare q̄ malū sit p̄tā. facē ex quo talia
 stipēdia secunt. **A**po. Stipēdia p̄tā mors. **L**egit⁹ q̄ adaz
 et eua luxerūt centū annis qñ viderūt mortuū abel. intelligē-
 tes illā mortez sequelā esse peccati. **M**irum est. quō hōmē
 p̄tā amare possūt. cū occasione illi⁹ tot miseras incesā-
 ter sustineant. ad miseras em̄ huiōi odiū peccati deberet
 in eis renouari. **H**omo qui alium odit valde stultus est.
 amat em̄ societatem eius quem odit et vult euz eo ire in
 infernuz q̄ valde miruz est. **M**irum eciaz est q̄ ipse malici-
 am quā in hoste odit in se diligit propter vnum delictum
 quod videt in homine omnia bona que in ipso videt odit.
 propter modicum q̄ dyabolus habet in eo odit que deus
 habet ibi in quo assimulatur illi qui castrum patris sui odi-
 ret propter domum vnaz hostis sui qui esset ibi vel totum
 agrum vnū odiret propter vnā vrticam que esset ibi

Et ut breuiter dicas. homo volens se vindicare stultus est
 iras recipiendo. seruando. iudicando. Ira recipiendo stultus
 est. qz cu frater eius dicat ei verbu duru. et ex alia pte
 dyab gladio ire voluerit euz interficere non curat de gla
 dio dyaboli. s. solu de verbo fratris. Nec stulticia insinuat
 Job. v. Vix stultu interficit iracundia. quasi diceret. ex
 stulticia est q ab iracundia se permittit occidi. Stultus ec
 est in suando iras euz ira sit ignis q innuit salomō. dicēs
 ecēs. vii. Ira in sinu stulti requiescit. quis non excuteret
 carbonē de sinu suo nisi stultus sit. puerbi. vi. Nunq pōt
 homo abscondere ignē in sinu suo. vt vestimenta eius non
 ardeāt. Stultus ē ecia iudicando. Vnde pū. xij. Fatuus autē
 statim iudicat irā suam. Iudicare irā suam hōmibz. euz ira
 furoz sit est iudicare se esse hōmez insanū. Itē qui iudicat
 irā suaz hōmibz succēdit domos vicinor suoz eo q domus
 sua ardeat. euz potius cogitare deberet quō domui pprie
 subueniret. sicut non esset ferenda sentēcia qm insanus di
 ctaret. sic non est proferendus sermo quē ira dicitur cum
 ira sit furoz homo iratus nisi taceat ostendit se magis stul
 tum q ipse sit. Alta enīz omīatur que non faciet. Vñ
 prou. xiiij. Qui impaciens est exaltat stulticiam suam.

Multiplex iniquitas que est in hōme irato. **Cap. Quartus**
Quinto potest valere ad deū. ire si ostendat mlti
 plex iniquitas que est in homine irato qui se vult
 vindicare. **P**rima eius iniquitas est q ipse con
 stituit se iudicē inter se et iniuriatorem suuz. **S**ecunda
 est q ipse in eadem causa vult esse actor et iudex. **T**er
 tia q vult vindicare se pēdēte die. que sibi assignata est vt
 ei plene iusticia fiat. dies hō dies iudicij est. **A**postolus.
 Nolite ante tempus iudicare. **Q**uarta iniquitas est. q
 ipse impunitum relinquit illum a quo debuit incipere sez
 seipsum qui sibi magis nocuit. qm alius quicquid alius
 potuit inferre ei minus ē ex odio quo ipse animam suam in
 terficiē. **Q**uinta q iusticiā q ex solo iudicō debz pcedē

ex iniquitate vult elicere . quia ex ira et odio . **S**er-
 ta iniquitas est . q̄ ipse non reddie pacenciam iniurianti
 quam ei debet sicut iniurians debet ei innocentiam
Sexto possunt valere ad deū . eius exempla . et precipue
 exemplum xp̄i quē videmus patientissimuz esse . qui vlti-
 mo faciet vindictaz de inimicis suis . bene deberent sufficere
 verniclo q̄ ita cito vindicaretur de inimicis suis . sicut di-
 cit aug⁹ Sūme religionis est imitari quem colis **D**e be-
 ato eciam bern̄ . legit̄ . q̄ appropinq̄nte morte eius cum re-
 quireret̄ a fratribz q̄ doceret̄ eos aliqua salubria . dixit eis
 Alieno sensu magisq̄ meo credidi . lesus vindictaz nō expe-
 ct̄ . nulli scandaluz facere volui . et si feci sedavi et potui .
Septimo potest valere ad deū . ire q̄ domin⁹ ab eo qui
 vult vindicare se . videt̄ eē remissa repetere . sicut patet de
 illo qui noluit dimittere conseruo a quo dominus eius re-
 pehit vniuersū debituz prius sibi dimissuz **M**ath . xviii .
De diuisionibz ad iraz perimentibus **S**ecūda pars .
Icto de hīs que pertinent ad detestacionez ire cō-
 munit̄ ponende sūt diuisiones ad irā perimentē .
Notand⁹ ḡ q̄ est quedaz ira que bona est . qua hō-
 mo irascitur vicio . de qua eccl̄ . vii . **M**elior est ira risu . q̄ si
 diceret̄ per tristitiaz vultus corrigit̄ animus delinquentis .
Est alia ira que mala est qua homo irascitur p̄sone . de qua
 intelligenda sūt prius dicta . et h̄ duas habet species **D**ue
 dam enī subita est et sine deliberatōne ratōnis que venial-
 est **A**lia vero eius deliberatōne et consensu ratōnis que
 mortalis est **H**as duas species tangit dauid dicens **I**rascel-
 mini et nolite peccare **S**i subita ira surgat in nobis nō
 cōsenciat ratō **I**ra vō que cū deliberatōne est si iueterescat
 odiū dicit̄ **E**st enī odium ira inueterata q̄ videt̄ p̄hibere
 ap̄stol⁹ dicens ad eph̄ . iiii . **S**ol nō occidat sup iracūdiā
 vestraz **A**d deū . odij possunt ista sp̄ali valere . **P**rimo illud
 genesis . xlix . **M**aledictus furor eius quia perimax et in-
 dignatō eius qz dura **S**ecūdo illud i . **J**oh̄ . iij . ois qui odit